

ORZECZNICTWO SĄDOWE

ŚLAWOMIR JOACHIMIAK¹

GŁOSA DO POSTANOWIENIA SĄDU NAJWYŻSZEGO Z 28 PAŹDZIERNIKA 2016 R., SYGN. V KK 258/16 — DOTYCZĄCA POTRAKTOWANIA PLACU BUDOWY JAKO MIEJSCA RUCHU DROGOWEGO („PROKURATURA I PRAWO” — WKŁADKA 2016, NR 12, s. 5)

Postanowieniem z 28 października 2016 r. w sprawie V KK 258/16 Sąd Najwyższy przyjął między innymi, że na reglamentowanym pod względem wjazdu i poruszania się terenie placu budowy, z uwagi na jego powierzchnię, liczę poruszających się pojazdów oraz konieczność zapewnienia sprawnej i bezpiecznej organizacji ruchu obowiązywały na nim reguły ruchu drogowego².

Orzeczenie to wpisuje się w szereg rozstrzygnięć Sądu Najwyższego, który w ostatnim czasie wyjaśniał pojęcie „ruchu lądowego”, rozstrzygając jednocześnie wątpliwości, czy za miejsce odbywania się ruchu lądowego mogą być potraktowane chociażby droga leśna³ czy też podwórko⁴.

¹ Dr Sławomir Joachimiak — asesor Prokuratury Rejonowej w Kaliszu, autor kilkunastu artykułów i glos z zakresu prawa karnego materialnego, prawa karnego procesowego oraz prawa wykroczeń.

Adres do korespondencji: <joachimiak1@wp.pl>.

² Opublikowane: System Informacji Prawnej Legalis nr 1526330; „Prokuratura i Prawo” — wkł. 2016, nr 12, s. 5.

³ Zob. postanowienie SN z 30 lipca 2015r., sygn. IV KK 201/15, Lex nr 1765994; wyrok SN z 29 stycznia 2016 r., sygn. IV KK 324/15, OSP 2016, nr 6, poz. 60; por. również: W. Kotowski, *Kryterium ruchu lądowego jako znamię przestępstwa z art.178a §1 k.k. Uwagi na kanwie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 30 lipca 2015 r., sygn. IV KK 201/15*, „Paragraf na Drodze” 2015, nr 12, s. 7–9; S. Joachimiak, *Droga leśna jako miejsce ruchu lądowego*, „Paragraf na Drodze” 2016, nr 10, s. 5–11.

⁴ Zob. postanowienie SN z 27 listopada 2013 r., sygn. V KK 291/13, Lex nr 1396629; por. również: wyrok SN z 2 marca 2012 r., sygn. V KK 358/11, OSNKW 2012, nr 6, poz. 66; S. Joachimiak, *Podwórko a miejsce przestępstwa drogowego w orzecznictwie Sądu Najwyższego*, „Paragraf na Drodze” 2016, nr 7, s. 24–28.

Przyjmowano w nich zgodnie, że przewidziane w przepisie art. 178a § 1 k.k.⁵ kryterium „ruchu lądowego” należy wiązać nie tyle z formalnym statusem konkretnej drogi czy też określonego miejsca, lecz z faktyczną dostępnością i rzeczywistym jego wykorzystywaniem dla ruchu pojazdów⁶.

Przypomnieć również należy, że zagadnieniem placu budowy, jako miejsca popełnienia przestępstwa w ruchu lądowym, Sąd Najwyższy zajmował się już w przeszłości. W tym zakresie dochodził do następujących konkluzji:

- ruch lądowy może odbywać się „również na terenach budowlanych [...] a więc wszędzie tam, gdzie odbywa się ruch pojazdów ogólny czy lokalny”⁷,
- ruch lądowy może odbywać się również na terenach budowlanych, musi to jednak być ruch w miejscu powszechnie dostępnym⁸ (dostępnym dla powszechnego użytku⁹).

W sprawie rozstrzygniętej w glosowanym orzeczeniu wątpliwości obrońcy budziło, czy praca przy obsłudze żurawia samojezdnego w stanie nietrzeźwości na terenie budowy, w tym polegająca na dojeździe do obszaru prac montażowych, naruszała normę wskazaną w art. 178a k.k., skoro ogrodzony teren placu budowy nie jest miejscem dostępnym dla powszechnego użytku. Sąd Najwyższy nie podzielił tych wątpliwości, wskazując za sądami I i II instancji, że „o ile na terenie Zintegrowanego Centrum Komunikacyjnego wjazd na teren budowy rzeczywiście był reglamentowany i do jazdy po nim dopuszczone były wyłącznie określone, upoważnione do tego osoby, jednakże z uwagi na powierzchnię terenu budowy, ilość poruszających się po niej pojazdów (w tym pojazdów wielkich gabarytów) oraz konieczność zapewnienia sprawnej i bezpiecznej organizacji ruchu, bezsprzecznie stwierdzić należało, że na placu budowy obowiązywały reguły ruchu drogowego”¹⁰.

⁵ Tekst jedn. DzU z 2017 r., poz. 2204 ze zm.; dalej jako k.k.

⁶ Por.: postanowienie SN z 12 lutego 2001 r., sygn. IV KKN 477/97, *Legalis* nr 345404; wyrok SN z 24 czerwca 2013 r., sygn. V KK 435/12, *Legalis* nr 692129; postanowienie SN z 30 lipca 2015 r., sygn. IV KK 201/15, *Lex* nr 1765994, *KZS* 2015, nr 10, poz. 20; por. również wyrok SN z 29 stycznia 2016 r., IV KK 324/15, „*Prokuratura i Prawo*” — wkł. 2016, nr 5, poz. 4 z głosa R.A. Stefańskiego, *OSA* 2016, nr 6, poz. 60; W. Kotowski, *Kryterium...*, wyd. cyt., s. 9.

⁷ Zob.: wytyczne wymiaru sprawiedliwości i praktyki sądowej w sprawach o przestępstwa drogowe — uchwała SN z 28 lutego 1975 r., sygn. V KZP 2/74, *OSNKW* 1975, nr 3–4, poz. 33; postanowienie SN z 19 maja 1978 r., sygn. VII KZP 13/78, *Lex* nr 17056; por. również A. Bachrach, *Nowe wytyczne Sądu Najwyższego w sprawach o przestępstwa drogowe*, „*Państwo i Prawo*” 1976, z. 8–9, s. 52.

⁸ Zob. wyrok SN z 11 października 2000 r., sygn. IV KKN 250/00, „*Prokuratura i Prawo*” — wkładka 2001, nr 4, poz. 20.

⁹ Zob. wyrok SN z 24 czerwca 2013 r., sygn. V KK 435/12, *Legalis* nr 692129; por. również R.A. Stefański, *Ustawa — Prawo o ruchu drogowym. Komentarz*, Warszawa 2003, s. 124–125.

¹⁰ Zob. postanowienie SN z 28 października 2016r., sygn. V KK 258/16, *Legalis* nr 1526330.

Sąd Najwyższy podtrzymał tym spostrzeżeniem regułę odpowiadającą zasadzie obowiązującej w przepisach ustawy — Prawo o ruchu drogowym¹¹, że przepisy tej ustawy w zakresie niezbędnym dla uniknięcia zagrożenia bezpieczeństwa osób, stosuje się również do ruchu odbywającego się poza drogami publicznymi, strefami zamieszkania i strefami ruchu¹². Słusznie sąd rozpoznający kasację uznał za błędne stanowisko obrońcy, który pojęcie „ruch lądowy” rozumiał w wąskim znaczeniu jako miejsce dostępne dla powszechnego użytku, którego to kryterium jego zdaniem nie spełniał ogrodzony plac budowy. Przyjmuje się wprawdzie, że ruch lądowy odbywa się w miejscach dostępnych do powszechnego użytku, to jest miejscach ogólnodostępnych¹³, zastrzega się jednak jednocześnie wyraźnie i kategorycznie, iż nie odbywa się on w miejscach dostępnych jedynie dla wąskiego grona osób¹⁴. Takie rozumienie pojęcia ruchu lądowego nie wyklucza potraktowania za przestrzeń jego odbywania miejsca, które nie jest wprawdzie ogólnodostępne, ale jednocześnie korzysta z niego większa liczba bliżej nieokreślonych osób, upoważnionych do tego przez zarządcę terenu, na którym odbywa się faktyczny ruch pojazdów. Jak bowiem uznaje się w orzecznictwie, „kryterium powszechnej dostępności terenu, na którym ma odbywać się ruch lądowy nie jest przydatne w odniesieniu do sytuacji, gdy chodzi o tereny, których dostępność dla ruchu pojazdów ze swej istoty lub na podstawie szczególnych unormowań (zakłady przemysłowe, kopalnie lotniska, lasy) — jest limitowana. Jeżeli bowiem na takim terenie przygotowana jest droga przeznaczona dla ruchu wszystkich pojazdów należących do uprawnionych kategorii i taki ruch na tej drodze systematycznie się odbywa, to nie ma powodów, aby twierdzić, że nie ma on charakteru ruchu lądowego”¹⁵. Zupełnie naturalnym i koniecznym wydaje się przecież twierdzenie, że miejscem ruchu lądowego,

¹¹ Ustawa z 20 czerwca 1997 r. — Prawo o ruchu drogowym (tekst jedn. DzU z 2017 r., poz. 128 ze zm.).

¹² Por. postanowienie SN z 12 lutego 2001 r., sygn. IV KKN 477/97, *Legalis* nr 345404.

¹³ Por. przykładowo wyrok SN z 11 października 2000 r., sygn. IV KKN 250/00, „Prokuratura i Prawo” — wkładka 2001, nr 4, poz. 20; wyrok SN z 5 maja 2009 r., sygn. IV KK 432/08, OSNwSK 2009, nr 1, poz. 1068; wyrok SN z 15 grudnia 2011 r., sygn. II KK 184/11, OSNKW 2012, nr 1, poz. 11; wyrok SN z 24 czerwca 2013 r., sygn. V KK 435/12, *Legalis* nr 692129; R.A. Stefański [w:] tenże (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2015, s. 1049; M. Budyn-Kulik [w:] M. Mozgawa (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2015, s. 474; S. Joachimiak, *Droga leśna jako miejsce ruchu lądowego*, „Paragraf na Drodze” 2016, nr 10, s. 7.

¹⁴ Por. przykładowo: wyrok SN z 5 maja 2009 r., sygn. IV KK 432/08, OSNwSK 2009, nr 1, poz. 1068; wyrok SN z 15 grudnia 2011 r., sygn. II KK 184/11, OSNKW 2012, nr 1, poz. 11; M. Budyn-Kulik [w:] M. Mozgawa, *Kodeks karny...*, wyd. cyt., s. 474; S. Joachimiak, *Droga leśna jako miejsce ruchu lądowego*, „Paragraf na Drodze” 2016, nr 10, s. 8.

¹⁵ Zob. wyrok SN z 29 stycznia 2016 r., sygn. IV KK 324/15, OSP 2016, nr 6, poz. 60; por. również postanowienie SN z 12 lutego 2001 r., sygn. IV KKN 477/97, *Legalis* nr 345404.

jest obszar przeznaczony do ruchu pojazdów i gdzie faktycznie ruch ten (ładowy) się odbywa¹⁶. Ustawodawca nie może bowiem pominąć zakresem unormowania w kwestii stosowania przepisów zapewniających bezpieczeństwo uczestników ruchu, również i terenów prywatnych, na których ruch ten rzeczywiście się odbywa i występuje on w takim natężeniu, że należy zapewnić ochronę jego uczestnikom¹⁷. Słusznie przy tym Sąd Najwyższy w głosowanym orzeczeniu posłużył się kryteriami pomocniczymi dla ustalenia, czy w konkretnym miejscu, to jest ogrodzonym terenie budowy, odbywał się ruch ładowy, biorąc pod uwagę zakres budowy, wielkość obszaru, jaki budowa obejmowała, liczbę osób i pojazdów przemieszczających się każdego dnia po terenie budowy, znaczną liczbę firm podwykonawczych, notoryjny fakt obecności znacznej liczby pracowników zatrudnianych przez różne podmioty zaangażowane w proces budowy. Okoliczności te mają bowiem wpływ na ustalenie faktycznego odbywania się na nim ruchu pojazdów.

Przy zastosowaniu wyżej wskazanych kryteriów pomocniczych możliwa jest sytuacja, gdy dane miejsce prowadzenia prac budowlanych (remontowych) nie zostanie potraktowane jako miejsce, w którym odbywa się ruch ładowy. Tak będzie np. w przypadku prac przy remoncie (przebudowie) jednego pasa jezdni, który zostaje wyłączony z ruchu; sam plac budowy wydzielony zostaje odpowiednimi oznaczeniami i przeszkodami, a specyfika wykonywanych na danym odcinku prac budowlanych i znajdujące się tam wykopy uniemożliwiają ruch po tym terenie jakichkolwiek innych pojazdów poza jednym gąsienicowym¹⁸. Słusznie w tym przypadku

¹⁶ Por.: wyrok SN z 2 lutego 1998r., sygn. III KKN 353/96, *Legalis* nr 101277; postanowienie SN z 12 lutego 2001 r., sygn. IV KKN 477/97, *Legalis* nr 345404; R.A. Stefański, *Glosa do wyroku SN z dnia 29.01.2016 r. w sprawie IV KK 324/15*, *OSP* 2016, z. 6, s. 840 i wskazane tam orzeczenia SN: wyrok SN z 24 czerwca 2013 r., sygn. V KK 435/12, *Legalis* nr 692129 oraz postanowienie SN z 30 lipca 2015 r., sygn. IV KK 201/15, *Legalis* nr 1303698; R.A. Stefański [w:] *tenże* (red.), *Kodeks karny...*, wyd. cyt. s. 1049.

¹⁷ Por.: wyrok SN z 5 grudnia 1995 r., sygn. WR 186/95, *OSNKW* 1996, nr 3–4, poz. 19 z glosami R.A. Stefańskiego, „*Wojskowy Przegląd Prawniczy*” 1996, nr 2, s. 121–125; E. Guzik, „*Przegląd Sądowy*” 1997, nr 4, s. 102–109; K. Pawelca, „*Monitor Prawniczy*” 1998, nr 11, s. 436–437; wyrok SN z 2 lutego 1998 r., sygn. III KKN 353/96, *Legalis* nr 101277; postanowienie SN z 12 lutego 2001 r., sygn. IV KKN 477/97, *Legalis* nr 345404; S. Joachimiak, *Droga leśna...*, wyd. cyt.

¹⁸ Tak w sprawie, w której oskarżony wykonywał prace koparką gąsienicową, przy przebudowie kanalizacji sanitarnej na wydzielonym siatkami, szlabanami oraz ubotami i wyłączonym z ruchu jednym pasie jezdni (ruch odbywał się wahadłowo drugim pasem jezdni). Praca oskarżonego polegała na wykopywaniu i zakopywaniu rur kanalizacyjnych. Na teren budowy koparka została dostarczona za pomocą lawety, a jej operator wykonywał na niej prace stacjonarne. Przemieszczanie się maszyny bądź do przodu, bądź do tyłu miało umożliwić dalsze kopanie; zob. uzasadnienie wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku z 19 kwietnia 2012 r., sygn. VIII Ka 108/12, niepublikowany.

przyjęto, że w miejscu usytuowania koparki, przy pomocy której wykonywano prace budowlane, nie odbywał się ruch lądowy, a zatem nie można było jej operatorowi przypisać popełnienia przestępstw z art. 244 k.k. czy z art. 178a k.k.¹⁹

Słowa kluczowe: przestępstwo drogowe, ruch lądowy, plac budowy, budowa, pojazd

Keywords: Traffic offence, land traffic, building site, building, vehicle

Streszczenie: Autor w formie glosy aprobującej komentuje tezę postanowienia Sądu Najwyższego z 28 października 2016 r. w sprawie o sygnaturze V KK 258/16 wskazującą, że pomimo faktu poruszania się po terenie budowy pojazdów w sposób reglamentowany i dopuszczenia do jazdy po nim wyłącznie określonych, upoważnionych do tego osób, to z uwagi na powierzchnię terenu budowy, liczbę poruszających się po niej pojazdów oraz konieczność zapewnienia sprawnej i bezpiecznej organizacji ruchu, bezsprzecznie stwierdzić należało, że obowiązywały na nim reguły ruchu drogowego.

Summary: The article present a commentary approving the position of the Supreme Court stated in its order of 28 October 2016., Ref. No. V KK 258/16 that the entrance to the building site, despite the fact that getting around was actually regulated and allowed to only specific, authorized persons, due to the surface area of the building site, the number of vehicles moving along it, and the need to ensure smooth and safe organization of the traffic, it was undoubtedly necessary to state that the rules of traffic were in force.

¹⁹ Tak (co do zasady słusznie) wyrok SO w Białymstoku z 19 kwietnia 2012 r., sygn. VIII Ka 108/12, niepublikowany.